

ЦІННІСНА СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Марія Карп'юк,

кандидат філологічних наук, доцент,

старший науковий співробітник лабораторії професійної орієнтації і виховання

Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

духовно-інноваційні знання, соціально-професійна компетентність, еволюція самосвідомості, процес фундаментальних змін, єдиний інформаційно-комунікативний простір, духовно-екологічні загрози.

Реферат

У статті мотивується необхідність набувати й поглиблювати духовно-інноваційні знання – ціннісної складової соціально-професійної компетентності кваліфікованих фахівців, які поставлені перед необхідністю в умовах деформаційних загострень уміти згармонізувати взаємозв'язки і взаємовідносини у системі «людина – суспільство (економіка) – природа» з метою забезпечення умов безпечного стабільного розвитку і професійної самореалізації «тут і тепер».

Звертається увага на те, що конструктивний розвиток особистості будь-якої професії пов'язаний з розумінням нею морально-етичних законів, що регламентують норми її професійної, соціально-виробничої чи родинно-сімейної поведінки.

Мета духовного поступу особистості кваліфікованого фахівця XXI ст. – це еволюція індивідуальної самосвідомості, постійне сходження до свого потенціалу, що стає можливим, якщо особистість кваліфікованого фахівця спиратиметься на необхідні для цього початкові, але достатні знання.

Духовно-інноваційні знання є ціннісною складовою соціально-професійної компетентності кваліфікованих фахівців, адже сприяють соціалізації молоді і професіоналізації, що є актуальним в умовах трансформації базових цивілізаційних чинників початку XXI ст., що має свої характерологічні особливості, які супроводжуються динамічно-вибуховими змінами.

XXI ст. чітко окреслило взаємопов'язані й загально визнані динамічні процеси, які докорінно змінили суспільство, зокрема: 1. Науково-технічна революція спричинила зміни у техніці й технологіях, у трудових і фінансово-економічних відносинах.

2. Соціальна революція зумовила глобальний процес фундаментальних змін соціальних, культурних, правових, управлінських структур, інститутів і відносин між ними.

3. Об'єднуючою платформою цих процесів стала трансформація і перетворення свідомості самої людини, системи її цінностей, потреб і запитів, устремлінь і цілей життя, емоційно-вольового й етичного світу.

4. Виразно простежується й четвертий багатомірний процес – *розвиток креативного, інтелектуального, віртуально-інформаційного світу особистості людини під впливом інтелектуалізації праці, міграційних процесів, потужних інтелектуальних технологій*, лавиноподібно зростаючих баз даних і могутніх змін у засобах зв'язку – інформаційна революція.

Аналіз сучасних наукових досліджень переконує, що поглиблене вивчення проблеми духовності, яка, без сумніву, є актуальною, дає можливість

вийти на новий рівень узагальнення щодо розуміння багатомірної природи людини й досліджується вченими за різними напрямками, зокрема: 1. Феномен духовної культури – Г. Балл, В. Баранівський, О. Даниленко, Н. Донченко, М. Шапір, Б. Степанишин, В. Табачківський, Е. Помиткін та ін. 2. Духовні цінності – С. Гончаренко, 3. Залевська, О. Парамонова та ін. 3. Психологія духовності – А. Зеліченко, О. Киричук, В. Пономаренко, Ж. Юзвак та ін. 4. Проблеми духовного виховання – І. Бех, М. Боришевський, І. Зязюн, Л. Долинська та ін. 5. Категорія «духовного життя і здоров'я» – Я. Аскін, А. Зельманов, І. Гель, Ф. Вейс, В. Оржеховська та ін. 6. Аналіз поняття «духовна криза» – К. Гроф, С. Гроф, А. Липкін, А. Шиміна та ін. 7. Поняття «духовний потенціал» – І. Дзюба, Л. Коган, М. Савчин та ін. 8. Ідеї духовного відродження – Л. Вовк, В. Король, Є. Причепій та ін.

Мета статті – обґрунтувати важливість поглиблення духовно-інноваційних знань про багатомірну природу особистості фахівця, що важливо для практики роботи з професійною молоддю на переломі тисячоліть. Такі знання, сприяючи оновленню самосвідомості особистості випускника

ПТНЗ, є ціннісною складовою соціально-професійної компетентності кваліфікованих фахівців, які поставлені перед необхідністю в умовах деформаційних загострень уміти згармонізувати взаємозв'язки і взаємовідносини в системі «людина – суспільство (економіка) – природа» з метою забезпечення умов стабільного розвитку і професійної самореалізації «тут і тепер», відповідно до соціально-економічних вимог ринку праці.

На сьогодні існує два основних підходи до визначення духовності як ціннісної складової соціально-професійної компетентності майбутнього кваліфікованого фахівця – змістовий та функціональний. За *змістовим* підходом духовність співвідноситься з такими категоріями, як КРАСА, ДОБРО, ІСТИНА.

За *функціональним* критерієм духовність розуміється як розвиненість вищих психічних функцій особистості людини, яка в процесі розгортання власного потенціалу, професійного становлення та соціалізації набуває внутрішніх якостей, котрі стають домінантою, що забезпечує якісну професійну самореалізацію кваліфікованого фахівця. Духовність – це міра досконалості фахівця; підняття індивідуальної логіки особистості до розуміння свідомості вседності. Це сприйняття себе багатомірною суттю. Сучасні знання про природу особистості людини [10, с. 112], які для багатьох педагогів-практиків є інноваційними, можна систематизувати в інтегральній моделі, виділивши такі аспектологічні рівні, зокрема:

Рівні багатомірної природи людини	Домінантні показники аспектологічних рівнів особистості людини
Генний	Генотип. Спадкові чинники, відповідальні за фізичний, психічний, інтелектуальний, соціальний і духовний розвиток індивіда. Генні лінії можливої діяльності та долі.
Фізичний	Часові й географічні умови (дата народження, місце, рік, місяць, день). Соматичний тип. Конституція тіла. Антропологічні дані (ріст, вага, окружність грудей, голови тощо). Основні фізіологічні і біохімічні показники (група крові, тип обмінних процесів, гормональний баланс, біоритмічні характеристики). Властивості ЦНС (сила збудження, сила заторможення, рухливість). Фізичний розвиток (сила, витривалість, загартованість, швидкість, гнучкість, координація тощо).
Психічний	Характер – стержень особистості. Властивості характеру. Темперамент. Властивості темпераменту. Сенсорні властивості (слух, зір, нюх, тактильна чутливість). Особливості сприйняття простору, часу, кольору, форми, звука. Психотип. Емоції і почуття. Показники емоційної активності. Особистісні характеристики.
Інтелектуальний	Сприйняття. Мислення (предметно-образне, аналітичне, творче (логіко-інтуїтивне), художня уява, фантазія). Інтелект. Рівні інтелекту. Типи обдарованості. Пам'ять. Види і властивості пам'яті.
Соціальний	Світогляд, погляди, соціальні орієнтації. Інтереси, нахили, цінності, мотиви. Основні соціальні чинники середовища (менталітет, професійна діяльність, коло друзів, сім'я). Модель поведінки і спілкування. Соціальна типовість. Рольовий статус у соціальній групі (лідер-організатор, виконавець-помічник, спостерігач-споглядальник). Загальні й індивідуальні комунікативні властивості.
Енергоінформаційний	Запас життєвої енергії. Здатність її витратити і поповнювати. Стан енергетичних тіл людини. Стан енергоцентрів. Екстрасенсорні можливості. Уміння користуватися енергоінформаційними силами організму. Характеристики аури.
Духовний	Розуміння себе, свого місця в житті, своїх бажань і можливостей. Самообмеження. Виконання заповідей. Духовне життя. Усвідомлення першопричини Буття.

Логіка моделі особистості людини базується на принципі природовідповідності, суть якого зводиться до того, що у

співвідношенні біологічного і соціального в людині пріоритет стійко належить першому. За оцінками дослідників (Ш. Аурербах,

М. Карп'юк. Ціннісна складова соціально-професійної компетентності кваліфікованих робітників

Г. Айзенк, Д. Адамс, В. Мют та ін.), ступінь вродженого (природного) в інтелекті коливається в межах 70–80%. У складному багатовимірному процесі регулювання людських здібностей провідна роль залишається за природою. Врахування принципу природовідповідності у практичній взаємодії з професійною молоддю ПТНЗ допомагає педагогам ефективніше застосовувати індивідуальні підходи, свідомо орієнтуючись на аспектологічні рівні інтегральної моделі, що дає можливість цілісно спиратися на всю багатомірну палітру природних даних.

Життя в цілому, як і професійне, зокрема, висуває все нові запити на використання потенціалу кожної особистості. Стає більш ніж очевидним той факт, що для виживання в нових економічних, екологічних, державних і міждержавних, геологічних, морально-етичних, віртуальних, енергетичних, соціально-виробничих, інформаційно-комп'ютерних, техніко-технологічних умовах кваліфікованому фахівцю будь-якого напряму професійних знань потрібно істотно підвищувати свій коефіцієнт духовності, вихованості, і, перш за все, у сфері емпатійно-інтелектуально-креативної діяльності, що великою мірою представляє соціально-професійну компетентність фахівця.

Компетентність – це інтегрована характеристика якості особистості, результативний блок, сформований через досвід, знання, вміння, ставлення, моделі поведінки та поведінкові реакції, або ж спеціально структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок і ставлень, що їх набувають у процесі навчання, які дають змогу фахівцю визначати й розв'язувати, незалежно від ситуації, проблеми, характерні для певної сфери діяльності. Головними ознаками такого визначення є набори знань, умінь, навичок і ставлень – інтегрована характеристика якості фахівця.

Критерієм професійної компетентності є соціальне значення результатів праці фахівця, його самобутність, оригінальність, креативність, авторитетність у конкретній галузі знань. Професійна компетентність формується лише у взаємозв'язку із соціальними установками фахівця, зокрема, через:

1. Професійну ідентичність – прийняття професійних норм і відповідальності через процес професійної соціалізації.
2. Про-фесійну етику – опанування етичними нормами професії, її правовим і морально-етичним кодексом.
3. Конкуренто-спроможність – здатність до ефективної професійної діяльності у структурі ринкових відносин.
4. Прагнення до наукового вдосконалення – необхідність отримувати нові знання у процесі дослідницької діяльності.
5. Мотивація до продовження освіти – потреба в постійному професійному самовдосконаленні, відповідно до вимог сучасності, вимог виробництва, діючих технологій тощо

Соціалізація (лат. *socialis* – суспільний) – процес і результат засвоєння й активного відтворення майбутнім кваліфікованим фахівцем соціально-культурного досвіду (знань, цінностей, норм, традицій) етносу на основі його індивідуальної діяльності, спілкування і відносин із членами суспільства, що є важливим чинником професійної самореалізації випускників ПТНЗ.

Завдання, які особливо гостро постали перед кожною особистістю як енергоінформаційною частиною цілісної єдності по імені «планетарне людство» на переломі тисячоліть – це свідомий і цілеспрямований розвиток духовності, яка проявляється як мудрість, любов, милосердя, толерантність, гармонія духу й душі, емпатія, смирення, внутрішня дисциплінованість, скромність, самоконтроль, мобільність, відповідальність, повага до всіх форм життя, розуміння закону космогалактичної всеєдності тощо.

Базові компоненти соціально-професійної компетентності – це домінуючі складові, які утворюють зміст соціально-професійної компетентності, зокрема:

1. Ціннісно-мотиваційний компонент характеризується позитивним ставленням робітника до майбутнього фаху, що знаходить своє відображення у внутрішній мотивованості особистості робітника до своєї професійної діяльності.

2. Когнітивний компонент соціально-професійної компетентності включає інтелектуально-світоглядну, креативну сферу майбутнього кваліфікованого

робітника (наприклад, загальнотехнічні знання, вміння, здатності; професійні знання, вміння, здатності як фахівця в інформаційній та комп'ютерній сферах; екологічні знання, вміння; здатності як інженера, перукаря, обліковця, програміста, будівельника тощо; управлінські знання, вміння, здатності до самоуправління; технологічні знання, вміння, здатності як програміста; фахові знання, вміння, здатності як інженера, програміста тощо).

3. Праксіологічний (практично-діяльнісний) компонент соціально-професійної компетентності, тобто практична здатність кваліфікованого робітника успішно реалізовувати свої посадові компетенції у процесі професійної діяльності. Він відображає насамперед фаховий досвід, культуру та стиль фахової діяльності, здатність успішно діяти в трансформаційно-кризових умовах сьогодення; це вміння й здатності особистості робітника, а також його досвід і культура фахової діяльності. 4. Суб'єктно-індивідуальний компонент соціально-професійної компетентності полягає в усвідомленні себе суб'єктом фахової діяльності і суб'єктного ставлення до себе як до носія певних фахових знань (показники): а) професійна самооцінка; б) професійна свідомість і самосвідомість; в) професійна «Я-концепція; г) професійна саморефлексія; г) професійна суб'єктність тощо). 5. Професійно важливі якості – це ті якості кваліфікованого робітника, що

ефективно впливають на успішність його фахової діяльності, сприяють самоактуалізації та самореалізації: мобільність, дисциплінованість, порядність, працьовитість, чесність, скромність, мужність, виваженість, відповідальність, гнучкість, витривалість, стресостійкість, скрупульозність у роботі, кмітливість, винахідливість, обачність, спостережливість, уміння працювати в команді; вміння самостійно оновлювати фахові знання; володіти комп'ютерними технологіями; оволодівати новими технологіями; вміння знаходити та впроваджувати нове у професійну практику.

З огляду на необхідність більш цілісно бачити й розуміти і рівень духовно-моральної самосвідомості вихованців ПТНЗ, і рівень розвитку їхніх індивідуальних духовних якостей, що важливо для формування соціально-професійної компетентності, нами за методикою М. Курганського було проведено діагностування, що засвідчує актуальність не просто дослідження внутрішнього світу професійної молоді, яка набуває певного фаху, а потребу істотного доповнення, поглиблення й системного розвитку генетичного потенціалу молоді із залученням духовно-інноваційних знань про багатомірну природу особистості фахівця. Результати діагностування виражені в таких рівневих (високий – середній – низький) показниках, зокрема:

Рівень	Емоційний тонус	Професійний інтерес	Психічна активність	Комфортність	Психічне напруження
Високий	11,7%	14,3%	14,5%	31,7%	36,5%
Середній	80%	77%	69%	58,3%	65%
Низький	8,3%	8,7%	16,5%	10%	8,5%

У діагностуванні взяли участь 230 респондентів — учнів I – II – III – IV курсів ПТНЗ. Статистичні дані переконливо засвідчують, що параметри, через які представлений внутрішній світ учнів, потребують догляду й гармонізації. Результати обстеження опосередковано засвідчують недостатню сформованість захисних адапційних механізмів у майбутніх кваліфікованих робітників, що спричинятиме в подальшій професійній самореалізації стресові стани й ситуації, неможливість (або значне уповільнення)

якісної професійної та особистісної життєреалізації. Інваріантним компонентом соціально-професійної компетентності є комунікативна культура, комунікативна досконалість, комунікативна зрілість майбутніх кваліфікованих фахівців будь-якого типу професійних знань. Комунікативна компетентність майбутніх кваліфікованих робітників – це складний багатоаспектний інтегральний феномен, основу якого становлять конкретні комунікативні здібності. З метою більш об'єктивного й цілісного бачення стану

справ щодо сформованості практичних навичок комунікації у майбутніх кваліфікованих робітників, що опосередковано представляє й рівень індивідуальної самосвідомості, і систему внутрішніх цінностей особистості учня, і якість мотивації щодо подальшої трудової діяльності, і спроможність до конкурентоздатності в умовах ринкової економіки, нами проведено діагностування за різними тестами, анкетами й опитувальниками, що дало можливість промоніторити такі параметри вербально-комунікативного процесу: 1. Комунікативні та організаційні здібності (40 запитань). 2. Домінуючі стратегії конфліктного поведіння під час спілкування. 3. «Рівень комунікативного контролю в спілкуванні». 4. «Товариськість у спілкуванні». 5. «Чи вмієте Ви слухати?». 6. «Чи вмієте Ви

спілкуватися?». 7. «Діагностика рівня емпатії» (За В. Бойко). 8. «Визначення інтегральних форм комунікативної агресивності» (За методикою В. Бойка).

Загальні результати діагностування за тестом «Комунікативні та організаційні здібності» свідчать, що організаційні здібності в професійній молоді сформовані краще (63%), ніж комунікативні (37%). Якщо проаналізувати комунікативні здібності респондентів за рівневим принципом, враховуючи кількість набраних ними балів, що передбачено методикою діагностування, то маємо такий результат: 1. Низький рівень комунікативних здібностей – 46%. 2. Нижчий за середній – 36%. 3. Середній рівень сформованості – 14% – 4. Високий рівень вияву комунікативних умінь – 4%. 5. Дуже високий рівень – 0%, що відображено на рисунку 1.

Рис.1. Результати діагностування за тестом «Комунікативні та організаційні здібності»

Тест «Домінуючі стратегії конфліктного поведіння» був розрахований на виявлення перш за все найбільш розповсюджених стратегій комунікативної поведінки майбутніх кваліфікованих робітників у конфліктних ситуаціях: стратегію досягнення егоцентричних (особистих) цілей і стратегію збереження сприятливих міжособистісних комунікативних відносин. За співвідношенням цих двох стратегій у цій методиці виділено п'ять метафоричних різновидів: Тип I. «Черепашка» – стратегія уникання, ховання під панцир, тобто відмова як від досягнення особистих цілей, так і від орієнтації на сприятливі взаємини з оточуючими (8%). Тип II. «Акула» – силова стратегія, конкуренція. Для прихильників цієї стратегії цілі дуже важливі, взаємини – ні, їм байдуже поважають їх, чи ні (12%).

Тип III. «Ведмежа» – стратегія пристосування, згладжування гострих кутів. Взаємини важливі, цілі – ні. Такі представники професійної молоді хочуть, щоб їх приймали, поважали, заради чого жертвують цілями (15%). Тип IV. «Лисиця» – стратегія компромісу. Важливі як цілі, так і взаємини; учні та студенти цієї поведінкової стратегії готові відмовитися від деяких цілей, щоб зберегти взаємини (25%). Тип V. «Сова» – стратегія відкритої й чесної конфронтації та співробітництва (40%). Майбутні кваліфіковані робітники цього типу комунікативної стратегії цінують як цілі, так і взаємини; вони відкрито визначають позиції й шукають виходу в діяльності з досягнення цілей, прагнуть знайти рішення, які задовольняють усіх учасників.

Рис. 2. Результати діагностування за тестом «Домінуючі комунікативні стратегії конфліктного поведіння»

Отримані результати дають можливість звернути увагу на подолання таких деструктивних якостей характеру майбутніх кваліфікованих фахівців, як: агресивність, лукавство, підступність, жадібність, лінивість, безвідповідальність, заздрість, мстивість, наївність, недисциплінованість, інертність, інфантильність, маніпулювання довірливістю інших, що метафорично заковані в типах «Черепашка», «Акула», «Ведмежа», «Лисиця», «Сова». Отже, важливим чинником внесення корекційних трансформацій у професійну самосвідомість майбутніх кваліфікованих робітників будь-якого фаху є духовно-інноваційні знання про багатомірну природу майбутніх фахівців, які, будучи потужною частиною живої матерії планети, мають жити за її Законами, а не блукати ілюзорно-деструктивними манівцями вседозволеності, демонструючи відсутність належної й екологічної, й здоров'язберезувальної, й світоглядної культури та ерудиції. Діагностування рівня контролю вербальної поведінки студентів ПТНЗ у спілкуванні (тест «Рівень комунікативного контролю в спілкуванні») спрямовувалося на обстеження в майбутніх кваліфікованих робітників навичок самоконтролю під час комунікації. Низький та середній комунікативний контроль під час спілкування становить більше 90%. Зрозуміло, що недостатні (за логічними, етичними, культурними, психологічними) комунікативні навички майбутніх кваліфікованих робітників у подальшій професійній реалізації будуть одним з чинників, які негативно впливатимуть на

професійний ріст і кар'єрні наміри фахівців.

Важливим компонентом культури професійної комунікації є рівень товариськості й толерантності майбутніх кваліфікованих робітників, їхнє вміння коректно й ефективно спілкуватися з партнерами. Статистичні дані засвідчують, що близько 70% респондентів відзначаються недостатнім рівнем толерантності, що проявляється як важкість у спілкування та недостатня товариськість, і доброзичливість у контактуванні з іншими членами соціуму. Ця ситуація пов'язана з різними чинниками, включаючи й рівень духовного самоусвідомлення майбутніх фахівців.

Результати тестування професійно важливих навичок слухання за тестом «Чи вмієте Ви слухати?» засвідчують недостатню їх сформованість. Отримані статистичні дані переконують, що чудових співрозмовників, які вміють уважно слухати партнера по комунікації, серед майбутніх кваліфікованих робітників, які брали участь у діагностуванні, на жаль, немає. Гарних співрозмовників – також небагато (15%). Зате поганих співрозмовників, які не вміють слухати інших, аж 36%. Отже, поле для корекційних тренінгів і семінарів більш, ніж очевидне.

Важливо, щоб майбутні випускники ПТНЗ відповідально ставилися до власного мовлення й були здатні в подальшому удосконалювати технології ефективної професійної комунікації, без чого не може якісно реалізуватися внутрішній потенціал особистості фахівця. З цією метою було застосовано тест («Чи вмієте Ви спілкуватися?»).

Рис. 3. Результати діагностування за тестом «Чи вмієте Ви спілкуватися?»

Більше 19% респондентів, що залучалися до тестування, дуже соромляться спілкуватися, почуваються невпевнено при потребі вступати в діалог. Ними легко маніпулювати, нав'язувати їм чужі переконання. 27% респондентів проявляють у спілкуванні набридливість, корисливість, егоїзм, схильність до маніпулювання. Зрозуміло, що такі комунікативні властивості та якості майбутніх кваліфікованих фахівців потребують конструктивного фахового впливу, систематичної різнопланової корекційної роботи психологів, педагогів, майстрів виробничого навчання, мовників і літераторів, адміністрації, усього педагогічного колективу ПТНЗ з опорою на актуалізований свідомісний потенціал самих учнів – майбутніх фахівців.

У тестуванні «Визначення інтегральних форм комунікативної агресивності» (за В. Бойко), що перебуває в тісному змістовому зв'язку з попереднім, взяли участь респонденти різних курсів і спеціальностей. Дуже високого рівня (41 і більше балів) комунікативної агресивності не виявлено. Підвищений рівень (31-40 балів) – виявлено у 32% респондентів. Середній рівень (21–30 балів) – відповідно, у 41% учасників тестування. І лише 27% респондентів проявляють невисокий рівень (9–20 балів) комунікативної агресивності. Застосована методика діагностування, якою охоплено 55 параметрів внутрішнього світу особистості фахівця, дала змогу визначити, крім тонких форм проявів агресивності, й потенційну потребу в ній, і ступінь агресивного зараження, і здатність до гальмування її, й способи переключення агресивності тощо.

Ці та інші здійснені нами обстеження рівня ерудиції та самоусвідомленості

майбутніх фахівців, що впливає на якість сформованості компонентів соціально-професійної компетентності, прямо чи опосередковано засвідчують, що без привнесення в навчально-виховний процес закладів ПТО духовно-інноваційних знань про багатомірну природу особистості майбутнього кваліфікованого робітника, домогтися істотних змін у самосвідомості професійної молоді, фактично, не можливо.

Духовність – це ціннісна складова соціально-професійної компетентності кваліфікованих фахівців, що потребує поглибленого вивчення в контексті вимог, які висувуються ринком праці до якісних характеристик внутрішнього світу фахівця. Ми стоїмо перед необхідністю оволодівати універсальними законами Всесвіту з метою реалізації їх через власні вчинки, поведінку, вибір. Заміна старої парадигми сприйняття людиною себе і навколишнього світу на нову, ноосферно-синергетичну, ставить перед професійною освітою необхідність введення в навчальні плани професійно-технічних навчальних закладів нових програмних дисциплін («Почуттєзнавство», «Духовна психологія», «Основи професійного успіху», «Духовна педагогіка», «Методи і техніки самовдосконалення» тощо), які б сприяли конструктивному самостановленню професійної молоді в умовах ринкової економіки. 4. Єдина мета духовного поступу особистості кваліфікованого фахівця XXI ст. – це еволюція індивідуальної самосвідомості, постійне сходження до власного духовного потенціалу, що стає можливим, якщо особистість кваліфікованого фахівця у своїй внутрішній роботі спирається на необхідні для цього початкові, але достатні знання.

Література

1. *Астафьев Б. А.* Теория Единой Живой Вселенной (законы, гипотезы) : монография / Б. А. Астафьев. – М. : Информациология, 1997. – 148 с.
2. *Астафьев Б. А.* Всеобщий закон Творения: Монография / Б. А. Астафьев. – М. : Институт холодинамики, 2004. – 144 с.
3. *Гор А.* Земля у рівновазі. Екологія і людський дух : монографія / А. Гор. – К. : Інтерсфера, 2001. – 404 с.
4. *Казначеев В. П.* Космопланетарный феномен человека: Проблемы комплексного изучения : монография / В. П. Казначеев, Е. А. Спириин. – Новосибирск : Наука, 1991. – 304 с.
5. *Карпенко І. М.* Духовний ідеал ноосфери і катарсична функція виховання // Педагогіка і психологія. – 1998. – № 2. – С. 48–53.
6. *Карп'юк М. Д.* Духовно-екологічна культура й компетентність спеціаліста як актуальна проблема освіти ХХІ століття // Проблеми формування фахівців у вищих навчальних закладах України в ХХІ столітті : М-ли Всеук. наук.-практ. конференції (24-25 квітня 2008 р.). – К. : Чайка-Всесвіт, 2008. – С. 122–139.
7. *Маслова Н. В.* Ноосферное образование: Монография / Н. В. Маслова – М. : Институт холодинамики, 2002. – 342 с.
8. *Маслова Н. В.* Периодическая система Всеобщих Законов Мира : монография / Н. В. Маслова. – М. : Институт холодинамики, 2005. – 184 с.
9. *Маслова Н. В.* Периодическая система общих законов познания и постижения: Монография / Н. В. Маслова. – М. : Институт холодинамики, 2007. – 180 с.
10. *Подласый И. П.* Энергоинформационная педагогика / Учеб. пособие / И. П. Подласый. – М. : Дата Сквер, 2010. – 424 с.
11. *Помиткін Е. О.* Психологія духовного розвитку особистості : монографія / Е. О. Помиткін. – К. : Наш час, 2005. – 280 с.
12. *Савчин М. В.* Духовний потенціал людини : навч. посібник / М. В. Савчин. – Івано-Франківськ : Плай, 2001. – 203 с.
13. *Ставицька С. О.* Духовна самосвідомість особистості: становлення і розвиток в юнацькому віці : монографія / С. О. Ставицька. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – 727 с.
14. *Секлитова Л. А.* Человек эпохи Водолея: монография / Л. А. Секлитова, Л. Л. Стрельникова. – М. : Амрита-Русь, 2003. – 304 с.
15. *Чопра Д.* Семь духовных законов успеха : пособие / Пер. с англ. / Д. Чопра. – М. : София, 2004. – 160 с.

Реферат

Ценностная составляющая социально-профессиональной компетентности квалифицированных рабочих

Мария Карпюк,

*кандидат филологических наук, старший научный сотрудник
лаборатории профессиональной ориентации и воспитания
Института ПТО НАПН Украины*

КЛЮЧЕВЫЕ

СЛОВА: духовно-инновационные знания, социально-профессиональная компетентность, эволюция самосознания, процесс фундаментальных изменений, единое информационно-коммуникативное пространство, духовно-экологические угрозы.

В статье мотивируется необходимость приобретать и углублять духовно-инновационные знания – ценностной составляющей социально-профессиональной компетентности квалифицированных специалистов, которые поставлены перед необходимостью в условиях деформационных обострений уметь в гармонию взаимосвязи и взаимоотношения в системе «человек – общество (экономика) – природа» с целью обеспечение условий безопасного устойчивого развития и профессиональной самореализации «здесь и теперь». Обращается внимание на то, что конструктивное развитие личности любой профессии связано с пониманием ней морально-этических законов, регламентирующих нормы ее профессионального, социально-производственного или семейного поведения. Цель духовного развития личности квалифицированного специалиста ХХІ в. – это эволюция индивидуальности самосознания, постоянное восхождение к своему потенциалу, которое становится возможным, если личность квалифицированного специалиста опирается на необходимые для этого начальные, но достаточные знания. Духовно-инновационные знания являются ценностной составляющей социально-профессиональной компетентности квалифицированных специалистов, ведь способствуют социализации молодежи и их профессионализации, что актуально в условиях трансформации базовых цивилизационных факторов начале ХХІ в., который имеет свои характерологические особенности, которые сопровождаются динамично-взрывными изменениями.

Abstract

Value component of social and professional competence of skilled workers

Mariya Karpiuk,

Ph.D. in Philologic, Senior research fellow of the Laboratory for career guidance and training. Institute of Vocational Education under the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

KEY WORDS: mental-innovation knowledge, socio-professional competence, evolution of self-consciousness, the process of fundamental changes, universal informational-communicative environment, mental-ecological dangers

The article deals with the need to acquire and deepen the spiritual and innovative knowledge - the value component of social and professional competence of experts who faced with the need in terms of deformation exacerbation-tion to be able to harmonize the relationship and the relationship in the «man – society (economic) – nature» in order to ensure safe conditions for sustainable development and professional fulfillment «here and now».

Attention is drawn to the fact that the constructive development of the personality of any profession connected with her understanding of moral and ethical laws regulating its rules of professional, social and productive or family behavior.

The purpose of the spiritual development of the individual qualified professional XXI century. - This is the evolution of individual consciousness, the constant climbing to its potential, which is possible if a person qualified person relies on the necessary primary, but sufficient knowledge. Spiritual and innovative knowledge is a component of the value of social and professional competence of qualified experts, because contribute socially insured realizations youth and their professionalization, which is important in the transformation of basic civilizational factors beginning of the XXI century., Which has its own personality traits, which are accompanied by a dynamic explosive changes.

References

1. *Astaf'ev B. A. Teoryya Edynoy Zhyvoy Vselennoy (zakony, hypotezy) : monohrafiya / B. A. Astaf'ev. – M. : Ynformatsyolohyya, 1997. – 148 p.*
2. *Astaf'ev B. A. Vseobshchyy zakon Tvorennya : monohrafiya / B. A. Astaf'ev. – M. : Ynstytut kholodynamyky, 2004. – 144 p.*
3. *Hor A. Zemlya u rivnovazi. Ekolohiya i lyuds'kyy dukh : monohrafiya / A. Hor. – K. : Intersfera, 2001. – 404 p.*
4. *Kaznacheev V. P. Kosmoplanetarnyy fenomen cheloveka: Problemy kompleksnoho yzuchenyya : monohrafiya / V. P. Kaznacheev, E. A. Spyryn. – Novosybyrsk : Nauka, 1991. – 304 p.*
5. *Karpenko I. M. Dukhovnyy ideal noosfery i katarsychna funktsiya vykhovannya // Pedahohika i psykhologiya. – 1998.– №2. – P. 48–53.*
6. *Karp'yuk M. D. Dukhovno-ekolohichna kul'tura y kompetentnist' spetsialista yak aktual'na problema osvity XXI stolittya // Problemy formuvannya fakhivtsiv u vyshchyykh navchal'nykh zakladakh Ukrayiny v KhKhI stolitti : materialy Vseukrayins'k. nauk.-prakt. konferentsiyi (24-25 kvitnya 2008 r.). – K. : Chayka-Vsesvit, 2008. – P. 122–139.*
7. *Maslova N. V. Noosfernoe obrazovanye: Monohrafiya / N. V. Maslova – M. : Ynstytut kholodynamyky, 2002. – 342 p.*
8. *Maslova N. V. Peryodycheskaya systema Vseobshchyykh Zakonov Myra : monohrafiya / N. V. Maslova. – M. : Ynstytut kholodynamyky, 2005. – 184 p.*
9. *Maslova N. V. Peryodycheskaya systema obshchyykh zakonov poznannya y postyzenyya : monohrafiya / N. V. Maslova. – M. : Ynstytut kholodynamyky, 2007. – 180 p.*
10. *Podlasy Y. P. Enerhoynformatsyonnaya pedahohyka / Uchebnoe posobye / Y. P. Podlasy. – M. : Data Skver, 2010. – 424 p.*
11. *Pomytkin E. O. Psykhologiya dukhovnoho rozvytku osobystosti : monohrafiya / E. O. Pomytkin. – K. : Nash chas, 2005. – 280 p.*
12. *Savchyn M. V. Dukhovnyy potentsial lyudyny: navch. posibnyk / M. V. Savchyn. – Ivano-Frankivs'k : Play, 2001. – 203 p.*
13. *Stavyts'ka S. O. Dukhovna samosvidomist' osobystosti: stanovlennya i rozvytok v yunats'komu vitsi : monohrafiya / S. O. Stavyts'ka. – K. : NPU imeni M.P.Drahomanova, 2011. – 727 p.*
14. *Seklytova L. A. Chelovek epokhy Vodoleya: monohrafiya / L. A. Seklytova, L. L. Strel'nykova. – M. : Amryta-Rus', 2003. – 304 p.*
15. *Chopra D. Sem' dukhovnykh zakonov uspekha : posobye / Per. s anhl. / D. Chopra. – M. : Sofyya, 2004. – 160 p.*